

Ny styrket pædagogisk læreplan – Børnehuset Kølvrå 2020-2021

Indholdsfortegnelse:

Indledning

Processen omkring hvordan vi har arbejde med tilblivelsen af vores

Pædagogiske læreplan.....

Om Børnehuset Kølvrå "Hvem er vi".....

Hvordan arbejder vi med rammer og indhold generelt i forhold til læreplanen.....

Hvor har vi en særlig opmærksomhed i 2020-2021.....

Hvilke didaktiske redskaber bruger vi i forhold til at løfte kvaliteten løbende.....

Læreplanens målsætninger omkring det fælles pædagogiske grundlag og

de 6 læreplanstemaer – hvordan ser vi det kobler sig i vores pædagogiske praksis.....

Det fælles pædagogiske grundlag.....

Barnesyn/børnesyn.....

Dannelse og børneperspektiv.....

Leg.....

Læring.....

Børnefællesskaber.....

Pædagogisk læringsmiljø koblet til det psykologiske, æstetiske og fysiske børnemiljø.....

Samarbejde med forældre om børns læring.....

Børn i udsatte positioner.....

Sammenhænge.....

Inddragelse af lokalsamfundet.....

De 6 læreplanstemaer.....

Alsidig personlig udvikling.....

Social udvikling.....

Kommunikation og sprog.....

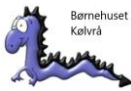
Krop, sanser og bevægelse.....

Natur, udeliv og Science.....

Kultur, æstetik og fællesskab.....

Evalueringskultur.....

Afrunding.....

Indledning

Processen omkring hvordan vi har arbejdet med tilblivelsen af vores pædagogiske læreplan

Børnehuset Kølvrå har også tidligere arbejdet ud fra en fælles pædagogisk læreplan – men dette er den første Styrkede pædagogiske læreplan¹. Vi har valgt at lave en pædagogisk læreplan for vuggestuen 0-2 år og en for børnehaven 3-6 år, da der er forskellige særlige opmærksomhedsområder i pædagogikken set i forhold til børnenes/barnets alder og udvikling, læring, trivsel og dannelse.

Vores pædagogiske læreplan er udarbejdet af den samlede personalegruppe og børnehuslederen i Børnehuset Kølvrå. Processen omkring tilblivelsen har taget udgangspunkt i analyser af personalets videooptagelser og praksisfortællinger fra hverdagens pædagogiske praksis. Vi har fokus på at kvalificere læringsmiljøerne gennem hele dagen – og derfor har praksisfortællingerne og analyserne været rettet – både på vores hverdagsrutiner, pædagogiske planlagte aktiviteter, leg som både kan være voksen – og børneinitieret osv.. I forhold til børnenes læring balancerer vi mellem formel læring og uformel læring – intenderet og realiseret læring².

Den pædagogiske læreplan - med fokus på den fælles proces omkring udarbejdelsen, er den Børnehusets vigtigste didaktiske redskab – da den udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Vores pædagogiske læreplan er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for vores pædagogiske arbejde. Så i takt med at vi omsætter læreplanen i pædagogisk praksis, får ny viden, nye erfaringer, som vi analyserer – og derigennem skaber nye forståelser så vil læreplanen også ændre sig. Som et eksempel kan nævnes, at alle pædagogerne er i et læringsforløb omkring perspektiverne i ”Den nye styrkede pædagogiske læreplan” – hvor de får ny viden - bl.a. med fokus på det ”fælles pædagogiske grundlag”. Pædagogerne arbejder gennem aktionslæring i praksis, hvor der, i samarbejde med resten af personalegruppen, afprøves forskellige perspektiver. Herigennem arbejder vi fokuseret på at udfordre vores eksisterende pædagogisk praksis – med fokus på vores læringsmiljøer og evalueringskultur.

Om Børnehuset Kølvrå ”Hvem er vi”

Børnehuset Kølvrå er et integreret børnehus – hvor der er 42 børnehavebørn og 26 vuggestuebørn. Nogle gange er der lidt færre børn og andre gange er der flere.

Vuggestuen, hvor børnene er 0-2 år, er opdelt i 2 basisgrupper på nogle tidspunkter af dagen. Spiregruppen er de yngste vuggestuebørn og Klatremusene er de ældste. Som udgangspunkt kommer børnene i klatremusgruppen, når de er ca. 2 år, da vi oplever børnene her, ofte har brug for lidt andre rammer/børnemiljøer end de yngste vuggestuebørn – men det afhænger også af det enkelte barns behov samt ift. hvordan børnetallet fordeler sig på alder mv.

Børnehaven er som oftest delt i 3 basisgrupper om formiddagen og er fælles om eftermiddagen. De yngste børnehavebørn, som er de 3-årige, er ”Myrer”, de 4-årige børnehavebørn er ”Mariehøns” og de 5-årige, som er de ældste, er ”Lopper”.

Fysisk er Børnehuset i Kølvrå én bygning, der rummer både børnehave og vuggestue. Bygningen rummer i store træk et stort fællesrum - som er placeret i børnehavens primære lokaler, hvor vuggestue og børnehave spiser morgenmad fælles. Ud fra fællesrummet er der en række mindre rum, huser rummer børnehavens forskellige aktivitetsrum og grupperum. Her kan børnene og de voksne ”lukke” lidt af for resten af husets aktiviteter, når de ønsker dette. Når klokken bliver ca. 7.30 efter morgenmaden, begynder vuggestuen løbende at gå lidt for sig selv i deres grupperum – nogen har brug for at blive puttet, andre har brug for en ny ble osv.

I tæt forbindelse med vores fællesrum i børnehaven ligger vores produktionskøkken, hvor vi har en ernæringsassistent, der laver varm mad til os fire gange om ugen og om fredagen får vi rugbrød – ”smør

¹ Jf. dagtilbudslovens ændring 2018

² Model ”balancebrættet fra ”Viborg Kommunes fælles grundlag for læring 0-18 år”

selv". Vi har indrettet vores køkken sådan, at der er fri adgang for børnene fra børnehaven. De kan komme og gå i løbet af dagen, hvor der laves mad. I køkkenet, lige inden for døren, er der en lang repos, som grænser op til køkkenbordet, der er lavet ekstra bred – så der er en "børneside" og "en voksenside". Her kan børnene stå og hjælpe med at skrælle gulerødder, skære kartofler mv. - eller bare stå og observere og på den måde være med. Det er op til børnene, og hvad menuen lige gør muligt den pågældende dag.

Vuggestuens basis rum ligger på den lange gang og i et større rum i den anden ende af huset. Der er en afgrænset legeplads med fokus på udeliv for de 0-2 - årige. Der er også 2 overdækkede terrasser, hvor børnene, alt efter behov, sover formiddagssøvn, middagssøvn og eftermiddagssøvn.

De fleste af børnene/familierne bor tæt på Børnehuset - enten i Kølvrå eller Karup (eller i oplandet). Vi har børn/familier i mange forskellige livssituationer – med forskellige livsvilkår – hvilket giver os en særlig differentieret tilgang til såvel pædagogikken som til forældresamarbejdet.

Vi har kun få børn af anden etnisk/kulturel baggrund, så i forhold til den vinkel på at repræsentere mangfoldigheden, er det et forhold, vi er opmærksomme på "at gøre større" - og lære alt hvad vi kan her for at opkvalificere vores pædagogiske praksis.

I personalegruppen er der 13 fastansatte – en børnehusleder, pædagoger og pædagogiske assistenter, en pædagogmedhjælper og en ernæringsassistent. Dertil kommer studerende, elever, ansatte i jobpraktikker og løntilskud.

Personalegruppen består både af medarbejdere der har arbejdet sammen i mange år og nyansatte pædagoger. Personalegruppen er mangfoldig i forhold til uddannelse, alder og erfaring, hvilket vi bruger til fortsat at kvalificere og højne vores faglige niveau. Både gennem hverdagens dialoger og forskellige processer internt i Børnehuset Kølvrå – men også i forhold til at hente ny viden ind gennem oplæg, kurser, eksterne samarbejdspartner i kommunen osv. Alle medarbejdere er involverede og fælles forpligtede i forhold til de faglige tiltag - f.eks. omkring det enkelte barn eller børnegruppen – gennem videndeling, sparring, dialog m.v.

I Børnehuset Kølvrå søger vi ny viden i forhold til at opkvalificere den pædagogiske praksis på flere niveauer. Når det drejer sig om det enkelte barn og børnefællesskaberne har vi f.eks. den tværfaglige models muligheder for at få sparring og hente ny viden ind.

Vi deltager også i forskellige udviklingsprojekter og forskningsprojekter – som bl.a. "Barnet i centrum 2" og VIDA – som har sat sig tydelige spor i vores pædagogisk praksis. Om kort tid deltager vi et samarbejde med sundhedsplejerskerne, hvor der er fokus på "barnets første 1000 dage".

Hvordan arbejder vi med rammer og indhold generelt i forhold til læreplanen

I Børnehuset Kølvrå arbejder vi med fokus på alle de 9 centrale elementer i det fælles pædagogiske grundlag og ofte vil flere af områderne være i spil i alle de "situationer", der tilsammen udgør vores hverdag og dermed vores pædagogiske praksis.

"Barnesynet" er et af de helt centrale elementer, der underliggende er til stede i alt pædagogisk arbejde, og er styrende for både, hvordan vi vælger at formulere os, hvordan vi vælger at handle, hvordan vi vælger at prioritere osv. Dagtilbudsloven siger "Det at være barn har en værdi i sig selv. Børn skal ikke alene forberedes på at være voksne, men også støttes og værdsættes i de første år"³.

I Børnehuset er en kontinuerlig højnelse af fagligheden altid baseret på samarbejde og opmærksomhed omkring, hvordan vi, i fællesskab med børnene, skaber et børnemiljø, hvor der er ro til at være barn. Et nært og tillidskabende personale giver barnet nærvær, omsorg og tryghed til at kunne lære og udvikle sig.

³ "Den styrkede pædagogiske læreplan", Børne- og Socialministeriet 2018

- Ny styrket læreplan 3-6 år

For at opnå en proces hvor vi hele tiden er bevidste om, hvordan vores egen rolle og samarbejde er med til enten at understøtte eller skabe barrierer omkring denne målsætning, bruger vi forskellige metoder. Dette kan f.eks., foregå via analyse af den pædagogiske praksis gennem videooptagelser, hvor vi ser på, hvornår det lykkes - og om barnesynet grundlæggende er til stede i samspillet med barnet/børnene. Omvendt kan vi også få øje på hvor vi bliver udfordrede/hvor der opstår barrierer. Barrierer kan være egne "synsninger", det kan være organiseringen, strukturen mv - som vi så efterfølgende justerer eller ændrer. Dermed understøttes det rette barnesyn og fagligheden løftes således gennem fælles opmærksomhed og fælles handlinger.

Vi arbejder også med målsætningerne i alle 6 læreplanstemaer.

Her vil vi ofte have et øget fokus på *alsidig personlig udvikling, social udvikling, sprog og krop, sanser og bevægelse*, da disse temaer tilsammen er basis for at skabe trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Her vil alle 6 læreplanstemaer ofte også følges ad i de situationer/læringsmiljøer, vi skaber i hverdagen.

F.eks. når børnene går på legepladsen og finder vandpytter – her indgår børnene i relationer med

hinanden, de glædes ved at eksperimentere og bruger kroppen til at danne erfaringer med f.eks. vand –

Hvordan føles det? Hvad sker der når jeg bliver våd? – så ud over ovenstående temaer er der elementer og

læringsøjeblikke fra temaet *natur, udeliv og science* samt børnefællesskaber. Sådan griber temaerne ind i

hinanden igen og igen gennem dagens planlagte aktiviteter, børne- og vokseninitieret leg, rutiner og

spontant opståede situationer.

Hvor har vi en særlig opmærksomhed i 2020-2021?

I forhold til det læringsforløb, som pædagogerne pt er afsted på omkring at løfte kvaliteten i pædagogisk praksis med fokus på Læringsmiljøer og Evaluering, har vi valgt et overordnet perspektiv, som vi sammen gerne vil blive bedre til – at "Forstørre børneperspektivet" – og dermed øge børnenes deltagelsesmuligheder gennem hele dagen. Pædagogerne arbejder sig fra første til anden læringsdag ind på, hvad de præcist vælger af fokusere på. Dette kunne eksempelvis være *overgangen fra spisning til garderoben, spisesituationen, dele af ugeplanen*. Dette vil afhænge af, hvad der optager dem i praksis sammenkoblet med den øgede viden de får gennem de 3 undervisningsdage (som er baseret på aktionslæring)

Hvilke didaktiske redskaber bruger vi i forhold til at løfte kvaliteten løbende?

Vi anvender ofte "den lille fortælling" og foto til at dokumentere den pædagogiske praksis i børnehaven – det gør vi i "mødet med forældrene – oftest når de henter barnet. Vi har en øget opmærksomhed på dette i forældresamarbejdet, når et nyt barn starter op. Vi giver fortællingerne med på "vejen" de dage hvor det falder naturligt og der er rum for det. I den balancegang er der også overvejelserne omkring ikke at afbryde de relationer til børnene, vi er i sammen - for at give fortællingen.

Vi bruger Børnenettet, både til at give forældrene et indblik i hverdagen gennem billeder og korte pædagogiske refleksioner.

Ca. en gang om måneden sender både børnehaven og vuggestuen et nyhedsbrev ud, hvor vi skriver lidt om tiden der er gået og tiden der kommer sammen med andre små praktiske beskeder.

I forhold til vores egen læring, via didaktiske redskaber, bruger vi f.eks. en SMTTE- model, som vi har

udviklet i forbindelse med et læringsforløb. Her er der fokus på barnets læring, den voksnes læring - og at skabe deltagelsesmuligheder for forældre i børnenes læringsbaner.

Vi bruger lige for tiden meget videooptagelser til at analysere, evaluere og justere vores pædagogiske praksis løbende. Optagelserne bruges både i forhold til det pædagogiske grundlag og i forhold til mere nuanceret at analysere på samspillet barn-voksen ved hjælp af Marte Meo principperne.

Det fælles pædagogiske grundlag

Barnesyn

Det er det pædagogiske personales ansvar at organisere rammer og læringsmiljø, der muliggør, at børnene oplever nærhed, trivsel, læring, udvikling i anerkendende relationer.

I børnehuset Kølvrå arbejder vi med en anerkendende tilgang til de mennesker, vi er sammen med i løbet af dagen – både store og små. Vi er nysgerrige på de gode intentioner, der ligger bag de handlinger vi ser, oplever og er en del af i hverdagen.

Vi er bevidste om hvordan egne reaktioner og handlinger er med til at understøtte barnets/børnenes oplevelse af, at have værdi i sig selv. Hvert barn er unikt og dannes/udvikler sig gennem de relationer og sammenhænge, det er en del af. Vi arbejder med nærhed, omsorg og en masse krammere gennem hele dagen. Vi bruger meget den fysiske kontakt til at skabe samhørighed med børnene – f.eks. når de er trætte, når de står op fra en lur og har brug for at sidde ved en voksen. Vi giver et kram og ”tanker” derigennem børnene op til at klare den lille udfordring der er i vente. Det kan eksempelvis være at øve selvhjulpenhed i garderoben, hvis barnet ikke er helt oplagt til dette. Det kan også være, at barnet profiterer af at sidde tæt på den voksne, f.eks. når det spiser, hvilket giver ro for barnet. Vi bruger også meget den sproglige del, i forhold til at skabe tryghed/nærhed og forudsigelighed. Nærmere bestemt ved at italesætte verden omkring børnene – og ligeledes italesættelse af vores handlinger samt børnenes egne handlinger og følelser.

Vi arbejder på at give børnene lige muligheder og møder derfor også børnene forskelligt. ”Børn har ret til at være børn, til at være forskellige og til at udvikle sig i forskelligt tempo”⁴. Vi er nysgerrige og opmærksomme på barnets livsvilkår ved at være i tæt dialog med barnets forældre – både i forhold til det små og det store. Det kan være, at et barn har brug for ekstra voksenkontakt eller en særlig voksenkontakt, i forhold til at skabe tryghed i en periode. Det kan også være, at et barn sover dårligt i en periode derhjemme - og har brug for en middagslur – eller en anden tilgang til at ”lære” i en periode, hvor der skal mere voksenhjælp til for at profitere af - og trives i hverdagen i Børnehaven.

Børn har ret til indflydelse på eget liv, og ikke mindst egen dagligdag - både når det gælder planlagte aktiviteter, spontant opståede situationer, leg og rutinesituationer. Det skaber vi rammerne for ved at give børnene ro, tid og plads til at øve sig og eksperimentere dagen igennem. Hvis der i løbet af dagen opstår situationer, hvor vi udfordret på denne tilgang, har vi fokus på, at det er tiden til relationen og samspillet der skal prioriteres – og ikke den pågældende aktivitet eller rutinesituation. Så justerer vi og giver den ekstra hjælp, der giver barnet/børnene en oplevelse af tillid og mestring.

Dannelse og børneperspektiv

Dagtilbudsloven siger, at dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteter. Barnet skal inviteres til at være aktivt deltagende, så barnet selv er med til at skabe sin læring og konkret deltagelse i demokratiske sammenhænge. Legen og børneperspektivet skal være grundlæggende i disse pædagogiske læringsmiljøer som personalet har ansvaret for at skabe.

Børnene er centrum for planlægningen af det pædagogiske arbejde i hverdagen. Gennem mødet med de mennesker børnene møder i løbet af dagen og er i samspil med, dannes deres erfaringer, viden og færdigheder - både i forhold til dem selv som individer og i forhold til at være en del af forskellige fællesskaber. Dannelse sker i en mangfoldighed af forskellige processer - både i de børnemiljøer vi skaber hos os, men også uden for ”vores verden”. Derfor prioriterer vi også forældresamarbejdet meget højt i denne sammenhæng og ser det som et fælles ansvar.

⁴ ”Den styrkede pædagogiske læreplan”, Børne- og Socialministeriet 2018

- Ny styrket læreplan 3-6 år

Vi tager børnenes stemmer alvorligt og skaber børnemiljøer, hvor børnene oplever at have direkte indflydelse på den hverdag, vi har sammen i børnehuset. Hverdagen i børnehaven planlægges ud fra individet, fællesskabet og de grupper børnene er i.

I børnehavens formiddagsgrupper, som er aldersopdelte, har vi i en ugeplan, der skaber en alsidig ramme og sætter en struktur omkring, hvilke læringsmiljøer børnene møder. Inden for denne ramme søger vi at inddrage børnenes perspektiver. Der er f.eks. en tur-dag ud af huset, og en dag med sang og musik. Der er en dag, hvor vi voksne har ekstra fokus på, at børnene opdager hinanden i "nye legerelationer" og dermed understøttes i at lege bredt. Der er også en dag med fokus på børneyoga og børnemassage og endelig skal det nævnes, at om fredagen leger børnene på tværs af alder, og de må gerne have forskelligt legetøj med hjemmefra.

Denne ugeplan har vi til "undersøgelse" og med den nye viden, vi får gennem læreplansundervisningen og det tilhørende materiale, vil vi være nysgerrige på, om denne organisering og struktur understøttes af det fællesgrundlag for læring. F.eks. undersøges det i hvor høj grad børnene selv oplever at have medbestemmelse og det at have indflydelse.

Vi inddrager børnenes perspektiver gennem pædagogiske observationer hele dagen. Vi forsøger hele tiden aktivt at skabe en balance mellem - hvordan vi rammesætter dele af børnenes dag, ud fra vores faglige viden og perspektiver på hvad børn skal "møde" i forhold til at lære at indgå i demokratiske processer - og hvordan børnene skal kunne være en aktiv del af forskellige fællesskaber. På den ene side skal de blive hensynsfulde, kritiske, og demokratiske mennesker - og på den anden side skal de udvikle unikke særegenheder så de "bliver sig selv" sammen med andre. Dette kræver en konstant refleksiv forholden sig til praksis, i en hverdag fyldt med prioriteringer, rammer, vilkår osv., hvor vi eksempelvis er nysgerrige på børnenes små og store initiativer til leg, valg af aktiviteter og deltagelse i hverdagsrutiner.

Lopperne er samlet til formiddagsmaden sammen med den voksne, som snakker med børnene om, hvad de gerne vil lave i dag. Et barn kigger på ugeplanen der hænger på døren og siger, "Hvis det er rigtigt, så skal vi i skoven i dag". Den voksne spørger barnet, om det også er det, hun godt kunne tænke sig. Barnet siger "ja". Der er flere af børnene, der stemmer i og siger "jaaaaaaa". Et andet barn siger, "Det er også længe siden, vi har været i skoven". Her svare et tredje barn "at det er fordi det har regnet så meget hele tiden". Den voksne smiler og anerkender børnene for deres input i dialogen. Barn 1 kommer med et forslag, der bakkes på af fællesskabet i gruppen, barn 2 er opmærksom på, at det er længe siden - og barn 3 kommer med en forklaring på, hvordan tingene hænger sammen. Her vælger den voksne at følge børnenes dialoger og handler også i forhold til deres ønsker. Børnene oplever således at få medbestemmelse og konkret indflydelse i situationen.

Det handler for os om at skabe deltagelsesmuligheder for børnene gennem hele dagen, med udgangspunkt i et børneperspektiv, hvor det også er legalt at sige fra - og have brug for noget andet end vi voksne lige havde tænkt i første omgang var det "bedste".

Når vi inviterer børn til at ytre sig, og vi forstår at lære af børnenes perspektiver og forbedrer vores praksis med baggrund heri, understøtter vi ikke blot børns ret til indflydelse på eget liv - vi kan også samtidig træffe klogere beslutninger, fordi vi fra børnene får adgang til perspektiver og indsigter, som vi ellers ikke havde mulighed for.

Denne tilgang til at skabe børnemiljøer og pædagogiske læringsmiljøer - med fokus på "at gøre børneperspektivet større i hverdagen", har vi som samlet personalegruppe valgt at blive endnu dygtigere til og få flere perspektiver på.

Dette gøres i første omgang i form af, at alle pædagoger i Børnehuset Kølvrå har valgt at tage perspektivet med på 3 læringsdage, der er bygget op som aktionslæring i egen pædagogiske praksis over 8 mdr. Disse 3 læringsdage, som er tilvejebragt gennem en folketingsbeslutning, tilbyder alle pædagoger et læringsforløb, hvor der er afsat i Børne- og socialministeriets læringsmål for kompetenceudvikling i forbindelse med indførelsen af *Den nye styrkede pædagogiske læreplan*.

Børnehusets 3 pædagogiske assistenter vælger også et fokusområde, hvorfra de vil gå i gang med at udforske og justere/udfordre i forhold til dette perspektiv.

Leg

Legen er grundlæggende i børns læring og skal være til stede i alle børnemiljøer og de pædagogiske læringsmiljøer, der er gennem hele dagen i Børnehuset Kølvrå. Som pædagogisk personale er det vores ansvar og opgave at understøtte den legende tilgang til læring, udvikling og dannelse.

Det er både i de planlagte aktiviteter, rutinerne, den voksen- og børneinitierede leg, hvor den legende tilgang skal være den bærende motivation i de børnemiljøer, vi understøtter.

Et eksempel er, at hvis et barn er ked af, at det barn man allerhelst vil lege med, er optaget af en anden leg – så gør vi os umage for at vende situationen for barnet ved at give barnet andre handlemuligheder.

Eksempelvis: En af pigerne fra loppegruppen kommer gående hen til den voksne, da hun er ikke kommet med i en legerelation med den pige, som hun gerne ville (hun leger med en tredje pige). Den voksne anerkender barnets følelser og forsøger at guide hende mod andre muligheder. Den voksne siger "Hvem af de andre børn kunne du så tænke dig at lege med? Nogle gange har du jo også lyst til at lege alene med hende" Pigen siger; "jaa, det er rigtigt". Den voksne kigger på pigen og slår armene ud, mens hun siger "Du er jo fuldstændig fantastisk" og giver hende et kram. Pigen stråler og siger højt "Jaaaa" – og løber hen til nogle andre piger og begynder at lege med dem.

Her oplever barnet en lille skuffelse i livet, som også er en vigtig del af den læring legen barnet bringer med sig, og den voksne guider hende i at kunne rumme følelsen positivt, uden at den bliver hæmmende for hende. I stedet handler pigen og finder en løsning, som gør, at hun kommer videre med følelsen af at være værdifuld i sig selv.

Det kan også være i garderoben, når børnene skal have overtøjet på. Der sker nogle gange, at et eller flere børn ikke er så motiverede for dette- og giver udtryk for, at det er lidt hårdt at skulle prøve selv. Her guider og motiverer det pædagogiske personale barnet verbalt, inden de hjælper fysisk med at gøre det, barnet oplever som svært. Det kan være, barnet/børnene bliver motiverede af, at den voksnes tonefald bliver lidt mere "legende" - og bruger lidt drama til at gøre opgaverne i garderoben lidt mere interessante i et børneperspektiv. Det er individuelt hvad der lige virker fra barn til barn - og det der virker den ene dag virker måske ikke den næste. Men i den tætte tillidsfulde relation, hvor personalet tager barnets udtryk alvorlige, findes der, i fællesskab med barnet, ind til "lige det", der gør situationen lidt lysere og mere legende, hvor barnet lære at lære.

Legen har værdi i sig selv, og er grundlæggende for børnenes sociale og personlige læring og udvikling. Legen fremmer bl.a. fantasi, virkelyst, humor, opfindsomhed, sprog, nysgerrighed, selvværd og identitet. Legen er altid til stede i børnenes univers, og de viser os vejen, hvis vi giver tid og er opmærksomme og ydmyge i vores tilgang til den pædagogiske praksis.

2 børn hopper rundt på figurerne og synger "se min kjole, den er..." alt efter hvilken farve de hopper hen på

- Ny styrket læreplan 3-6 år

Nogle gange rammesætter vi legen sammen med børnene. Vi støtter og guider, så alle børn kan være med, og sørger for at legen udvikler sig positivt. Det kan f.eks. være "alle mine kyllinger kom hjem", som personalet deltager i på legepladsen - og måske trækker sig lidt, når børnene viser tegn på at kunne selv. Andre gange, hvor legen er positiv uden den voksnes indblanding, lader vi børnene lege selv og er opmærksomme på legens udvikling fra "sidelinjen". Denne tilgang til legen er lige så vigtig, som når vi guider, da børnenes oplevelse af at have legen i fred for voksenindblanding også styrker barnets kreativitet - og oplevelse af at kunne mestre det sociale fællesskab - med det barnet har at byde ind med i barn-barn relationen.

I Børnenes egen leg er det ofte vores fornemmeste opgave lige at vente med at gribe ind, da det kan hindre børnenes læring, hvis vi griber for hurtigt ind. I nogle tilfælde kan hurtig indgriben give den omvendte effekt - negativ læring. Når vi "lytter" til børnene og ser hvad de har på hjerte, både sprogligt og før-sprogligt, kræver det, at vi giver tid og er "stille", så vi "hører" hvad de siger/udtrykker - og lytter med hjertet.

Et eksempel er at 2 børn kommer løbende hen til en af de voksne der står nede i krattet på legepladsen. Børnene har en lidt drillende tilgang i legen med hinanden – de griner løber rundt om hinanden. Der er en træstub i græsset, som det ene barn stiller sig op på og griner til det andet barn. Barnet skubber til barnet på træstubben, så barnet lander på bene i græsset. Barnet griner og siger ivrigt "nu er det din tur, nu er det din tur" og det andet barn stiller sig op og griner - legen fortsætter og børnene skiftes om rollerne i legen. Her afventer den voksne og ser hvad barnets perspektiv er i legen og ser på deres intentioner, følelser og handlinger. Den voksne siger "i leger og griner begge to" – hun tjekker af og spørger børnene "er det en sjov leg?" – hvor børnene samstemmigt siger "jaaaaaa" Her gør den voksne børnenes egen leg værdifuld og kigger bag om det "at skubbe" – ser børnenes perspektiv og intentioner i legen - og det læringsrum det giver. Og børnene er motiverede, deltagende og der øves f.eks. både turtagning, afstemning, kommunikation, fælles opmærksomhed, krop og sansning.

Læring

Læringen betragtes som et centralt element i samspillet mellem det enkelte individ og omgivelserne.

"Læring er en social proces, der foregår i samspil med andre."

Børn lærer ved at udforske med krop og sanser, ved at undre sig og stille spørgsmål, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer samt ved at eksperimentere med f.eks. materialer og gøre opdagelser. Børns læring fremmes af at turde begå fejl, famle og slippe fantasien løs⁵

I Børnehuset Kølvrå betyder det, at vi skaber et alsidigt og inddragende trygt læringsmiljø, der fremmer sådanne eksperimenterende kompetencer samt lyst til at lære og opleve mere.

Det pædagogiske personales opgave er at præsentere "verden" i takt med barnet nærmeste udviklings zone. Dette gør sig gældende både individuelt - og i de fællesskaber, børnene indgår i igennem dagen i børnehaven.

Gennem Marte Meo principperne sætter vi bl.a. ord på barnets følelser og handlinger samt egne handlinger i hverdagens situationer. Vi guider børnene i forhold til det, vi gerne vil se mere af - og giver mulige alternativer for handlinger. F.eks. i konfliktsituationer, hvor vi søger at skabe læring gennem refleksion hos barnet - særligt hos de større børn. Her spørger vi ind til, når barnet er klar til dialog, hvilke handlemuligheder der ellers kunne vælge næste gang situationen opstår. Den bagvedliggende tanke er, at situationen skal blive positiv, og at alle oplever sig respekteret i situationen.

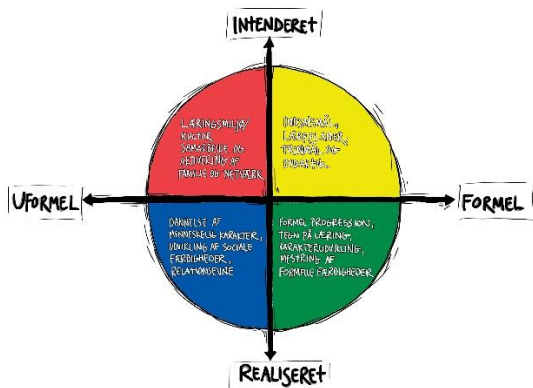
Det kan også være en situation, når barnet tager sit tøj på, og det bare er rigtig svært med strømpen, og spørger om hjælp. Så kan det pædagogiske personale give den "lille" hjælp til at barnet klarer at mestre opgaven - og barnet får ros og anerkendelse undervejs. Her lærer barnet at tage sit tøj på, da det får den

⁵ "Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold", Børne- og Socialministeriet 2018

lille hjælp med strømpen, der gør at det kan komme videre og mestre resten opgaven. Barnet lærer også her, at det er ok, at det er svært – og alligevel får positiv respons i læringsprocessen i sit forsøg.

Vi er tilgængelige voksne og anerkender barnets forsøg på at meste en læringsituation - gør det stort og værdifuldt for barnet - også selv om det ikke lige lykkes med opgaven denne gang.

I vores planlægning og evaluering af pædagogisk praksis er vi nysgerrige på, hvad børnene lærer Vi bruger balancebrættet⁶ til at være beviste om balancen mellem formel og uformel læring og intenderet og realiseret læring.

Gennem hele dagen laver vi også en vurdering af, hvilket læringsrum der er hensigtsmæssigt – og hvornår i forhold til barnet og i forhold til fællesskaberne. Det betyder, at, alt efter barnet/børnene og situationen, går vi enten "foran og viser vejen", hvor den voksne har høj grad af indflydelse og har bestemt det indhold der skal læres - eller "ved siden af", hvor barnet/børnene og den voksne støtter og lærer sammen med. Her har barnet/børnene stor indflydelse på indholdet. Vi kan også "gå bagved" og lade barnet/børnene, så vidt det er muligt, selv udforske og afprøve situationen.

Når vi går foran, er det f.eks. når vi vælger nogle sange ud til "sang og musik". Her er der fokus på "turtagning", fordi vi fagligt tænker, det er godt for denne børnegruppe at øve sig på – at udvikle sociale kompetencer.

Når vi "går ved siden af" er det f.eks., når vi har lavet en planlægning i sang og musik, der tager udgangspunkt i en ramme, hvor vi gerne vil se, at børnene får erfaringer med at synge. Men det er børnene, der vælger de sange der synges, og vi tager deres ideer med – hvis børnene f.eks. gerne vil bruge instrumenterne.

Når vi går "bagved", kan det f.eks. være, når vi skaber et læringsmiljø der opfordrer børnene til spontant at bruge instrumenterne. Det gør vi ved at hente rullebordet med alle instrumenterne. Her ligger de pædagogiske handlinger underforstået i læringsmiljøet gennem de ting, der er gjort tilgængelige for børnene.

Børnefællesskaber

Al leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for. Omsorgsgivende nærværende relationer og venskaber, hvor alle børn oplever at være en del af fællesskabet og blive respekteret og lyttet til, styrker børnenes selvværd-og selvtillid. Det er i samspillet med andre, vi får en fornemmelse af, hvem vi selv er og derigennem danner vores identitet, som er afgørende for, hvordan børnene møder verden resten af livet.

⁶ Model fra "grundlag for børns læring", Viborg Kommunes fælles grundlag for læring 0-18 år

- Ny styrket læreplan 3-6 år

Det pædagogiske personale skaber hver dag rammerne for at barnet indgår i forskellige fællesskaber – med forskellige betydninger, vilkår, hvor der er fokus på balancen mellem fællesskab og individ.

I Børnehuset Kølvrå er det vigtigt, at alle børn oplever sig som værdifulde aktive deltagere - både i det store fællesskab og i de mindre fællesskaber hverdagen byder på. Hvor barnet afprøver og indgår i forskellige relationer på baggrund af alder, kompetencer, udfordringer, optagetheder og motivationer.

Vores læringsmiljøer hen over dagen varierer mellem større og mindre fællesskaber – f.eks. har vi fælles morgenåbent, hvor både børnehavebørn og vuggestuebørn spiser morgenmad sammen og leger med hinanden på tværs af alder. Her ser vi at læringsmiljøet understøtter børnehavebørnene i at være hjælpsomme omkring de mindre børn – både i forhold til lege med dem og f.eks. trøste dem. Omsorgen for de mindste børn ser vi f.eks. tydeligt i vores puderum, hvor børnehavebørnene og vuggestuebørnene indgår i forskellig leg med fokus på kropslighed.

Et barn fra børnehaven er ved at bygge hule ovre i hjørnet – og viser barn 1 og 2 fra vuggestuen hvordan de kan komme ind ad "døren" til hulen lige så stille, uden puderne vælter.

Et barn fra vuggestuen kommer ind ad døren med sin mor og siger "god morgen". Et barn fra børnehaven kommer og giver vuggestuebarnet et kram og siger god morgen, inden de sætter sig op til bordet og spiser morgenmad.

I forhold til aktivt at invitere børn og forældre ind i fællesskabet om morgenen – er det pædagogiske personale også opmærksomme i forhold til at sige "god morgen", når børn og forældre kommer ind. Det samme fokus ligger der i forhold til, når børn og forældre tager afsked med personalet om eftermiddagen og siger "farvel og tak for i dag – vi ses i morgen". Dette mener vi også har betydning for den enkeltes oplevelse af fællesskabet, og det at føle sig værdifuld i sig selv. Det tror vi på, at vi hermed understøtter positivt og dermed giver børnene en læring med sig videre i livet, ift. at være en betydningsfuld og aktiv del af et fællesskab. Vi kan se at børnene spejler sig ind i værdierne ved, at de også har begyndende opmærksomhed på at vinke, give en krammer eller sige farvel til de børn de er tætte på i afhentningssituationen.

Vi tror på, at alle mennesker har brug for at opleve, at der er brug for *netop dem* i fællesskabet - og at de selv har brug for andre. Dette virker som en bærende motivation i sig selv.

Derfor gør vi meget ud af at italesætte bagvedliggende handlinger og intentioner med udgangspunkt i, at alle børn har gode intentioner med det de gør. Vi har et særligt ansvar i forhold til at italesætte barnets intentioner - også der hvor handlingen er mindre hensigtsmæssig, så barnet oplever at blive mødt med positive forventninger. Det gør vi ved at sætte ord på/hjælpe barnet med at sætte ord på handlinger, intentioner og følelser - f.eks. i konfliktsituationer. Derigennem skabes et læringsmiljø for de involverede børn - og også for de børn, der er omkring situationen. Vi er vigtige rollemodeller i forhold til, hvordan børnene oplever sig selv og ser på hinanden. Her har vi et kæmpe ansvar i forhold til at positionere alle børn positivt i fællesskabet. Derigennem udvikler de forståelse, empati, evnen til at tage en andens perspektiv, tilgive, sige pyt og en evne til at se på sig selv og handle sig kompetent ud af de situationer, der opstår gennem livet

Et barn tager en spand som, et andet barn bruger henne i sandkassen. Barnet hiver i spanden og siger, "Den havde jeg". Barnet løber væk med spanden. Det pædagogiske personale sætter ord på situationen sammen med børnene og går i dialog, så børnene føler sig set og mødt i situationen – både på deres handlinger, følelser og intentioner - med trøst og omsorg. Det pædagogiske personale skaber dermed et læringsmiljø gennem det at give barnet andre muligheder for at handle og blive en del af fællesskabet. I denne situation finder barnet, sammen med den voksne, en anden spand henne i buskene. Den voksne sætter sig sammen med børnene, som guides til at lege sammen i sandkassen ved hjælp af, at den voksne kommer med ideer til, hvad de kan lege sammen. Børnene begynder at lave sandkager med spandene, og den voksne udvider legen ved at finde pynt til kagen sammen med børnene i form af grene og sten, som de sammen sætter på osv.

- Ny styrket læreplan 3-6 år

Gennem formiddagen er børnene inddelt i deres aldersopdelte basisgrupper. Det har vi gjort ud fra at ville give børnene adgang til nogle mindre fællesskaber, hvor de møder et læringsmiljø, der har fokus på at udfordre alsidigt omkring børnenes nærmeste udviklingszone. Vi ser, at børnene generelt set profiterer af at have adgang til dette læringsmiljø på tidspunkter af dagen, da fællesskabet barn-barn i mellem og den faste voksens rolle kan noget "andet", end når vi er på tværs af alder.

F.eks. har Mariehønsene et projekt om fugle, hvor de ser på hvilke fugle, der er på legepladsen, og de har sat foderbræt op med mad. De har fundet en række billeder af fugle, som findes i haver, og har printet dem ud, så de kan sætte dem op på vinduet efterhånden som de får øje på dem. Forældrene har været til "workshop", hvor de, sammen med børnene, har klippet fuglebilleder magen til ud og lamineret dem. Så vi derved skaber en dobbelt sammenhængende læringsbane for børnene. Hjemme undersøger forældre og børn, hvilke fugle de ser - f.eks. i haven og klistrer dem op på vinduet lige som i børnehaven.

Derudover har børnene, sammen med pædagogen på gruppen, lavet en fælles lille kuffert, som børnene får med hjem på skift. Der er f.eks. en fuglebog, billeder af fugle og to kikkerter. Det var børnenes ide, at der skulle to kikkerter i kufferten, så der både var én til dem og én til enten far eller mor, og de derved kunne kigge sammen efter fuglene.

I forhold til at gøre en særlig indsats omkring læring har vi f.eks. oprettet små sproggrupper hvortil der er knyttet et pædagogisk personale. Her sammensættes grupperne ud fra, at de kan give hinanden en særlig læring i forhold til sproget. Det kan være overvejelser om, at et barn er måske lidt stille og har brug for en relation med et barn, som er god til at give plads til andre børn. Det kan være, at et flersproget barn vil profitere af at være i interaktion med et barn, der har et bredt ordforråd og er meget talende. F.eks. omkring et spil eller en leg, som er struktureret mere eller mindre i forhold til formålet for læringen. Det kan også være, den voksne finder noget legetøj, som vi ved er særligt interessant for børnene og på den måde guider til relationer og samspil med et sprogligt fokus.

Sammen med forældrene har vi ansvaret for, at børnene lærer at indgå i forskellige fællesskaber i forskellige sammenhænge på tværs af alder, køn og kultur, og at mobning forebygges.

Derfor italesætter vi også betydningen af fællesskaber i vores forældresamarbejde – både i forhold til at "se" hinandens børn, når man som forældre kommer her i huset, men også i forhold til, at vi sammen med forældrerådet arrangerer forskellige sammenhænge, hvor forældre og børn mødes uden for almindelig vuggestue/børnehave-sammenhæng. Det kan eksempelvis være, når vi sammen gør legepladsen forårsklar, når vi spiser morgenmad sammen og laver "vindmøller", klipper fastelavspynt osv. Hvert år op mod jul arrangerer børnehuset også fællesspisning, og vi pynter op til jul sammen. Når børnene bliver lidt større og kommer i børnehave, har vi også fokus på samarbejde omkring legeaftaler, hvor vi bruger vores fælles viden til understøtte, at alle kommer med i dette fællesskab. Det betyder ikke at alle skal lege med alle – men at alle har nogen at dele oplevelsen med af, at have legeaftaler.

Pædagogiske læringsmiljøer og børnemiljøer

Vi skaber pædagogiske læringsmiljøer hele dagen – hvor vi har fokus på leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner, hvor vi giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Vi har løbende fokus på at analysere og reflektere over hvordan vores hverdag/pædagogiske praksis kan rammesættes, organiseres og tilrettelægges, så børnene får de bedste betingelser for at lære og udvikle sig. Det gør vi bl.a. ved, at vi på vores møder i fællesskab analyserer videooptagelser og praksisfortællinger af de forskellige læringsrum gennem dagen. Det drejer sig om spisesituationen, garderobesituationen, børnenes leg, de vokseninitierede aktiviteter osv. Her ser vi, ud over det pædagogiske personales rolle, på, hvordan de fysiske, æstetiske rammer understøtter eller udfordrer børnenes læring – og justerer løbende. Et godt læringsmiljø/børnemiljø skabes for os i en kombination af fagligt kompetent pædagogisk personale, der har fokus på egen rolle og samarbejdet i et helhedsperspektiv, i et tæt samspil mellem det psykiske, det fysiske og det æstetiske børnemiljø.

- Ny styrket læreplan 3-6 år

F.eks. når vi taler om læringsmiljøet omkring middagsmaden i børnehaven. Her har vi fokus på egen rolle i forhold til at slippe kontrollen, og lade børnene gøre alt det de kan selv, så der skabes de størst mulige deltagelsesmuligheder for børnene. Det pædagogiske personales muligheder for at lade børnene gøre alt det de kan selv er afhængig af samarbejdet/kommunikationen med ernæringsassistenten i køkkenet, der står for, hvordan maden kommer på rullebordene. Der skal være nok af små skåle, små øseskeer, små kander osv., som tilsammen udgør det fysiske læringsmiljø. I forhold til det æstetiske læringsmiljø er det erfaringen, at det er bedre for børnene, når maden ikke er blandet sammen, men at grønt er i en skål, sovs er i en anden skål osv. Det samlede læringsmiljø udgør hvilken pædagogisk kvalitet, det er vi sammen kan tilbyde børnene i hverdagen -og derigennem bl.a. hvilke deltagelsesmuligheder vi får skabt for børnene. Børnehuset Kølvrås læringsmiljø forsøges hele tiden tilrettelagt med løbende justeringer, så vi inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deres deltagelsesmuligheder. Dette er også afhængig af børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Et andet læringsmiljø, som børnene indgår i hver dag, er garderoben. Her har vi ansvaret for, sammen med forældrene, at skabe et læringsrum, hvor børnene får de bedste muligheder for at øve sig og opleve at mestre. Derfor har vi meget fokus på, i forældresamarbejdet, at få formidlet hvordan *de* er værdifulde og betydningsfulde medskabere af det fysiske læringsmiljø for børnene. At når de kommer om morgen, så hænger barnet og forældrene tøj i garderoben, så det er tilgængeligt for barnet, når det senere på dagen skal i gang med at øve sig. Vi har lavet billeder af garderoben og hvor tøj kan hænge, så barnet kan nå det. Der er også lavet andre forskellige tiltag om det at øve sig i at tage tøj på. F.eks. elsker børnene at klæde sig ud, hvor der både er knapper, lynlåse, bindebånd. Så de får en glad oplevelse af garderoben og er meget motiverede og selvhjulpne, når vi er der.

Ud over det rent fysiske læringsmiljø er det pædagogiske personale motiverende, rosende og anerkendende overfor børnenes små forsøg på at tage tøj på. Ved første øjekast kan det måske se ud som om det pædagogiske personale "bare" hjælper børnene i tøj, men der er både fokus på børnenes udviklingsniveau, børnenes energiniveau for den på gældende dag, hvilke børn der kan hjælpe hvilke børn og vokse i og af tøj, hvem der har brug for lidt hjælp til lynlåsen og buksebenet, hvem der har brug for meget hjælp til lynlåsen, hvem der øver sig i at kunne selv og insisterer herpå, hvem der har brug for at "skulle lidt selv" (og som skal hjælpes på vej af små fif), hvem der har brug for billederne på tavlen til at huske på "hvad det var jeg skulle", hvem der lige har brug for lidt ekstra motivation i forhold til at få italesat hvorfor det nu er, vi skal have alt det overtøj på osv.

I børnehuset Kølvrå er vi bevidste om vores egen rolle og vores samarbejde omkring dette. Vi spiller hinanden gode i hverdagen i forhold til vores store betydning i børnenes liv og børnenes læreprocesser. Det betyder, at vi ofte i hverdagen laver et relations skifte mellem os, hvis vi kan se, at det understøtter barnets mulighed for læring. Det kan f.eks. være, når det er svært at få et barn motiveret til at gå med ud på badeværelset. Så så forsøger vi hver især, men lykkes det ikke, skifter vi relationen med en anden voksen. Er én situation kørt lidt fast, erfarer vi ofte, at det er det, der blot skal til for at få en positiv læringsituation med barnet.

De små læringsøjeblikke, som vi skaber med barnet i hverdagen, bygger oven på hinanden og er med til at skabe det "kort", barnet får i hånden og navigerer videre ud i verden fra.

På denne måde møder vi børnene med passende udfordringer, nærvær og omsorg. Der tages hensyn til både børnegruppernes og børnenes forskellige forudsætninger. Vi skaber deltagelsesmuligheder for alle børnene dagen igennem, og børnene får alsidige udfordringer – det ælder f.eks. i form af at øve sig i garderoben, spise, planlagte aktiviteter, lege ude og inde, hjælpe med de daglige rutiner som borddækning, ordne vasketøj.

De fysiske rammer i Børnehuset er af ældre dato, hvilket selvfølgelig kan ses. Men vi har løbende fået tilbygninger, malet lyse farver, og et nyt industrikøkken, som får de fysiske rammer til at fremstå hyggelige og lyse og "hjemlige". Hvert rum er møbleret og indrettet ud fra børnegruppernes størrelse og aktuelle behov. Der er møbleret i voksenstørrelse omkring spisepladserne, og ellers er der møbleret i børnestørrelse. Dermed tilgodeser vi både de voksnes arbejdsmiljø og børnemiljøet.

- Ny styrket læreplan 3-6 år

Vi har en fantastisk stor legeplads, som er en betydningsfuld del af vores pædagogiske hverdag. Vuggestuens legeplads er delt fra børnehavens legeplads med et lille hegn med en lille låge, hvor der er adgang til børnehavens legeplads. Det betyder, at børnene er skærmet uden at være afskåret fra børnehavens legeplads. Børnene kan se hinanden, blive inspirerede til at gå på besøg ved hinanden. Andre gange er vi sammen på hele legepladsen - alt afhænger af formål og mål for børnenes læring samt børnenes spontane ideer. Læringsrummet på legepladsen er samlet alsidigt og inspirerer til et mangfoldigt, kreativt, eksperimenterende og undersøgende, læringsmiljø. Der er legeredskaber, der er bakker, der er vild natur, der er gemmesteder, der er klatretræer, der er boldbane, der er spiselige planter, der er blomster der dufter, der er plantekasser, der er bålhytte, der er borde og bænke, der er en kompost med plexiglas, der er et hyggerum med sofa og stole osv.

I forhold til det psykiske børnemiljø er relationer og samspil vores fokus i pædagogikken. Vi arbejder ud fra Marte Meo metoden, som understøtter vores relationelle arbejde i forhold til vores anerkendende tilgang. Dvs. at børn/mennesker skal mødes med omsorg og varme. Derfor er knus og kram og tæt voksenkontakt - også en stor del af vores hverdag både i vuggestuen og i børnehaven.

I forhold til det æstetiske børnemiljø, er det *børnenes børnehus*. Når børnene har lavet tegninger, klippet pynt, malet malerier eller andet, hænger vi det op - primært i deres grupperum. Så det inspirerer til dialog barn-voksen og barn-barn imellem. Vi har også forskelligt væglegetøj som inspirerer til forskellig leg – alene eller sammen. Indretningen justeres løbende, når der er viset sig et andet behov hos børnene.

Samarbejde med forældrene om børns læring

Nedenstående er et input fra dagtilbudsbestyrelsen.

Dagtilbudsbestyrelsen i område Sydvest ønsker at markere en række holdninger og principper, som skal udgøre en del af grundlaget for, hvordan det enkelte dagtilbud udmønter samskabelse og samarbejde med den aktuelle forældrekreds.

Alle forældre skal føle sig velkomne, ventet, set, og hørt af ledelse og personale, når man befinder sig i det enkelte dagtilbud.

Ved forbesøg gør det samme sig gældende.

Samtidig hermed skal en tydelig gensidig forventningsafstemning finde sted.

Denne forventningsafstemning skal vedligeholdes gennem hele den periode, hvor barnet er tilknyttet dagtilbuddet. Ansvar herfor påhviler både forældre, personale og ledelse. I denne forbindelse påhviler det dog i særlig grad personale og ledelse at være initiativtagende, hvis der opleves divergerende opfattelser af meningsfuldheden af daglige rutiner og den daglige pædagogiske praksis. Ligeledes er det i særlig grad personalets og ledelsens ansvar, at tage initiativ til, at alle forældre føler sig inkluderet i dagtilbuddets fællesskab.

I denne sammenhæng er kommunikation og dialog et omdrejningspunkt.

Der skal være en opmærksomhed rettet imod, at informationsmængden fra dagtilbuddets side er "tilpas" - afstemt efter forældrekredsens behov – og samtidig er underlagt en vis systematik.

Dvs., at forældrene skal være velinformerede gennem daglig dialog, opslag i huset og via børnenettet. Dette kan eksempelvis omhandle:

- *Planlagte aktiviteter.*
- *Dagligdags gøremål*
- *Underliggende tænkning om daglig pædagogisk praksis.*
- *Afvisninger fra planlægning og praksis (hvorfor...)*
- *...*

- Ny styrket læreplan 3-6 år

Ovenstående indgår således i den udmøntning af forældresamarbejde og samskabelse mellem forældre og dagtilbudsenhed som udfoldes nedenstående.

I Børnehuset i Kølvrå har vi et mangfoldigt forældresamarbejde, hvor vi har fokus på at skabe forskellige deltagelsesmuligheder. Ikke alle forældre deltager i alt, men alle deltager i noget, hvor der både er fokus på fællesskabet og et individuelt perspektiv. Vi tror på, at forældresamarbejdet er afgørende for hvilken kvalitet, vi sammen kan skabe i den pædagogiske praksis. Det er forældrenes børn og der er en mangfoldighed i familierne, som vi er meget ydmyge overfor. Derfor prioriterer vi også den daglige dialog med forældrene højt. Herved oplever vi at opnå en tillid fra forældrenes side, så vi får den eller de informationer, som gør, at vi i hverdagens samarbejde kan skabe de bedste rammer for barnets trivsel, læring og dannelse. Det kan være alt lige fra den "lille" besked om en dårlig nattesøvn – og til familier i sorg og krise.

Når vi ved hvad barnet er en del af i familien, spiller forældrene os gode i forhold til at kunne møde barnet der, hvor det er.

I forhold til det individuelle perspektiv tilbyder vi forældrene samtaler, som er planlagt ud fra barnets alder. Derudover informerer vi forældrene om, at de altid kan komme og få en samtale med det pædagogiske personale. Vi tilbyder også ekstra samtaler, hvis vi oplever et behov herfor. Vi videregiver alle relevante informationer og deler vores faglige viden med forældrene – og samtidig med vi går i dialog med forældrene om deres perspektiver, tanker og ideer. Sammen finder vi frem til, hvad der evt. skal gøres i forhold til at understøtte barnets trivsel. Det er altid barnet, der er i centrum for dialogen. Der kan være tale om et tiltag, vi selv kan sætte i værk sammen med forældrene og afprøve som Eksempelvis et tiltag omkring søvn. Det kan også være, vi sammen vurderer, det vil være godt med et tværfagligt fokus som f.eks. at inddrage sundhedsplejerskens faglige vinkel – og se om det giver nogle nye perspektiver på, hvad der kunne understøtte barnet.

I hverdagen informerer vi generelt via børnenettet omkring børnehuset, personalet, børnenes gruppeaktiviteter, små guldkorn fra hverdagen, billeder, didaktik og pædagogiske perspektiver, nyhedsbreve osv.

Vi afholder også fællesarrangementer. F.eks. vores fælles juleklippeaften, hvor vi sammen med børn og forældre spiser aftensmad og pynter op til jul. Forældrerådet arrangerer også sociale arrangementer – hvor børn og forældre samles uden for almindelig åbningstid. Det kan være på vores legepladsdag, hvor vi sammen gør legepladsen forårsklar, det kan være fælles morgenmad en søndag, hvor der også laves noget kreativt såsom at lave fastelavnsris, påskepynt, vindmøller - eller andet der kan bidrage til, at børnehuset bliver pyntet op.

I forældresamarbejdet lægger vi op til at skabe fælles læringsbaner, hvor forældrene, sammen med det pædagogiske personale, tager ansvar for børnenes læring, trivsel og dannelse. Det gør vi f.eks. ved, at når vi vælger et indsatsområde- f.eks. at øve selvhjulpenhed og mestring i garderoben -så deler vi det med forældrene. Det gør vi ved, enten at skrive det ud og give ideer til hvordan de kan have fokus på det derhjemme, ved at lade barnet selv gøre det i de sammenhænge, hvor der er god tid til at gøre det til en leg for barnet - eller ved konkret at lave nogle materialer og dele dem med forældrene. Omvendt ville forældrerådet sidste forår gerne have fokus på "fra jord til bord" og få lavet nogle plantekasser og en kompost uden på legepladsen. Så kunne børnene bl.a. få glæde og læring af, at se ting spire og gro – og passe og pleje planterne og spise af dem. Den greb det pædagogiske personale og gjorde det til en del af hverdagen sammen med børnene.

Børn i udsatte positioner

”Med børn i udsatte positioner forstås en sammensat gruppe af børn, hvor der f.eks. kan være børn med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, børn i risiko for at stå uden for fællesskabet mv.”⁷

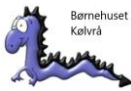
I børnehuset Kølvrå har vi en særlig opmærksomhed på, at børn i udsatte positioner lærer i et fagligt kompetent læringsmiljø og i mødet med en velfunderet pædagogisk faglighed. Vi behandler børn og familier forskelligt for at behandle den ens. Det betyder i vores pædagogiske praksis, at vi har et meget tæt forældresamarbejde, så vi sammen kan lave en plan for, hvordan barnet kan udfordres og opleve mestring gennem alle de læringsmiljøer, som barnet indgår igennem dagen i børnehuset og derhjemme. Det er meget sjældent, vi vælger at tage et barn ud af fællesskabet i løbet af dagen, for at gøre en særlig indsats. Hvis dette er tilfældet, er tiltaget drøftet tværprofessionelt med barnet i centrum. Vi tror på, at alle børn får de bedste udviklingsbetingelser og oplever sig betydningsfuld i fællesskaber med andre. Vi tager gerne individuelle hensyn, men det er altid med barnet i centrum. Det kan f.eks. være ved at dele en større gruppe op i to mindre grupper, det kan være, at børnene får faste pladser i en aktivitet, så personalet kan bruge deres faglighed til at skærme et barn. Det kan også være, at et helt lille barn puttes – så barnet er vågent, når der er færrest børn. Dermed er der særlig god tid og ro til kontakt og samspil med det pædagogiske personale, som er helt afgørende for de af de yngste vuggestuebørn, som måtte befinde sig i en særlig udsat position. Så kan der i denne sammenhæng skabes et trygt og fagligt læringsmiljø. Vi er også særligt opmærksomme på at få øje på barnets små signaler og initiativer, så vi kan gøre disse ”større” for barnet og give hurtig respons uden for meget ”ventetid” set i forhold til barnets sårbarhed. I forhold til at understøtte børn i udsatte positioner er forældrene vores allervigtigste samarbejdspartnere. Derudover inddrager vi alle relevante samarbejdspartnere, der kan give os viden, sparring og ”åbne op” for tiltag/perspektiver, der kan understøtte barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse. Til dette tværfaglige samarbejde med eksterne samarbejdspartnere - anvender vi Viborg Kommunes tværfaglige model⁸.

Viborg kommune har lavet en samlet indsats gennem TOPI⁹, som har fokus på alle børns trivsel og læring med et særligt fokus på børn i udsatte positioner. Det betyder bl.a., at vi tre gange om året gennemgår alle børn i huset, systematisk gennem nogle forskningsbaserede spørgsmål, der er formuleret med øje for barnets trivsel og læringsmuligheder i den kontekst de er en del af i vores børnehus. Hvis det pædagogiske personale vurderer, at et barn er i en udsat position, laver vi sammen med forældrene en handleplan. Denne plan har fokus på de voksnes fælles ansvar omkring at bringe barnet i trivsel igen. Vi iværksætter en tæt opfølgning med forældrene omkring den indsats, vi sammen vælger at fokusere på, og vurderer

⁷ ”Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold”, Børne- og Socialministeriet 2018

⁸ <https://kommune.viborg.dk/Borger/Boern,-unge-og-familie/Tvaergaaende-indsatser/Den-Tvaerfaglige-Model>

⁹ <https://kommune.viborg.dk/Borger/Boern,-unge-og-familie/Tvaergaaende-indsatser/Tidlig-opsporing-og-indsats>

- Ny styrket læreplan 3-6 år

løbende på, hvordan forældre og personale understøtter barnets trivsel - og om vi har brug for yderligere perspektiver fra tværfaglige samarbejdspartner.

Vi møder barnet anerkendende ud fra dets gode intentioner og ser bag om den adfærd, der måske for en stund bliver barnets måde at sige "jeg har det svært". Vi er særligt opmærksomme på at sparre i hverdagen omkring succesoplevelser og hvor det evt. bliver svært. Så spiller vi hinanden gode til at skabe det bedste læringsmiljø for barnet og sårbarheden/udsathed bliver minimeret. Vi oplever ofte at det kan gøre en kæmpe forskel med små justeringer i samspillet med barnet. F.eks. kan det gøre en stor forskel, at det i en periode er den voksen, som barnet er knyttet mest til, der skifter en ble eller putter, at barnet får den ekstra hjælp til tøjet. I sådan en periode er det ikke selvhjulpenheden, der er i fokus.

Vi vægter forældresamarbejdet højt samt den tværfaglige sparring der til sammen, er med til at løfte kvaliteten i vores pædagogiske arbejde.

Vi har fokus på en tidlig forebyggende indsats gennem den tværfaglige model, så vi kan understøtte barnet og familien tidligt og dermed mindske udsathed og sårbarheden for barnet.

Pædagogisk læringsmiljø med sammenhænge (til børnehaveklassen)

I forhold til at skabe sammenhænge i børnenes liv, har vi et særligt fokus på de overgange, barnet oplever, i takt med at det bliver ældre. Vi har et særligt fokus på overgangen for barnet fra hjemmet til vuggestuen - det er måske det første dagtilbud, forældrene møder. Familiens sundhedsplejerske vil tilbyde en overleveringssamtale, i det omfang hun vurderer der er brug for det, hvor både forældre og kontaktpædagogen inviteres til at deltage.

Alle børn og forældre tilbydes opstart i vuggestuen i form af "Snart parat vuggestuestue start", hvor der er mulighed for, at barnet, sammen med sine forældre, kommer i vuggestuen og er en del af hverdagen måneden op til, at barnet starter. Her oplever børn og forældre vuggestuelivet, hvor de får kendskab til børn, personale, vores rammer, lyde og lugte mv. Vi oplever at børnene stille og roligt bliver trygge i vuggestuen og søger "ud i verden" samtidig med, de har deres allertryggeste base med sig i forældrene, som de kan søge tilbage til. Sådan "bid for bid" ser vi, at børnene lige så stille bliver en del af børnegruppen, at de tager kontakt til det pædagogiske personale, leger lidt med legetøjet, observerer og kontakter de andre børn.

Hvis forældrene ikke kan deltage i "Snart parat vuggestuestar" – eller kommer barnet fra et andet dagtilbud - så opfordres forældrene til at komme på korte besøg i det omfang det kan lade sig gøre.

Når barnet stater op, laver vi en plan med forældrene – alt efter hvad der er muligt for dem omkring opstarten. F.eks. hvor barnet bliver hentet efter lidt tid i vuggestuen, og så øger vi efterhånden tiden i den takt, hvor vi kan se barnets trives. Dette sker i en tæt dialog med forældrene. Vi arbejder målrettet på at skabe en god relation til alle børn og forældre så *tidligt som muligt*, da vi mener, det er et godt udgangspunkt for at skabe et tillidsfuldt samarbejde omkring barnet.

Senest 3 mdr. efter opstart, og oftest tidligere, inviteres forældrene til en forældresamtale af barnets kontaktpersonale, hvor opstarten og den kommende vuggestuetid for barnet drøftes.

Når barnet skal starte i børnehaven, i den måned hvor barnet fylder 3 år, aftales der en overleveringssamtale med forældrene (jf. TOP1), hvor relevante oplysninger omkring barnet videregives. I måneden op til opstarten i børnehaven kommer barnet mere med i børnehavens hverdage – især om formiddagene, hvor børnehavegrupperne er i tre aldersopdelte grupper de fleste formiddage. Vi ser på hvordan det enkelte barn oplever besøgene og planlægger overgangen ud fra dette. De allerfleste børn er trygge og synes overgangen er fantastisk, da vuggestuen og børnehaven hver dag i forvejen er sammen omkring morgenåbning fra kl. 6.15, og de lukker sammen fra kl. 16.

Ud over at det pædagogiske personale, børnene er sammen med på tværs af vuggestue og børnehaven, kommer børnene også ofte på små besøg hos hinanden. Det kan f.eks. være, at et barn gerne lige vil have et kram af en større søskende. Det kan være at børnehavebørnene hjælper med at få vuggestuebørnene ned til garderoben, de kan mødes på legepladsen. Et eksempel kan også være, at et flersproget barn, som

- Ny styrket læreplan 3-6 år

har en ekstra god kontakt til et af de pædagogiske personaler i børnehaven, medfører at barnet kommer med ind og spiser middagsmad sammen med den børnehavegruppe, hun har netop den dag.

Når der et barn fra dagplejen skal starte i børnehaven, opfordrer vi både dagplejeren og forældrene til at komme på små besøg inden opstart, så får barnet et begyndende kendskab til børn, personale og børnehusets rammer.

Hvis et barn fra børnehuset i Kølvrå skal starte i en anden børnehave i Viborg Kommune, tilbydes der altid en overleveringssamtale i samarbejde med forældrene.

Hvis et barn i en udsat position skal starte i en anden børnehave eller vuggestue uden for Viborg Kommune, tilbydes, så vidt det er muligt, også en overleveringssamtale. Her kan overleveringssamtalen foregå telefonisk, hvis der er lang afstand til dagtilbuddet.

Overgang fra børnehave til skole

Vi arbejder primært sammen med Karup Skole, da det er hovedskolen i området – men er der børn, der skal på andre skoler, tilbyder vi også at tage med barnet på et skolebesøg, hvis det er i nærområdet.

Der planlægges hvert år i januar et forløb sammen med Karup Skole, hvor børnene kommer på besøg og deltager i forskellige sammenhænge, hvor de over en bred front bliver præsenteret for, hvad en skoledag indeholder. Der er også et fokus på at få skabt relationer til både lærerne og de børn, der er på skolen.

F.eks. besøger vi 0- klasserne og 3. klasses eleverne, der er læsemakkere for et kommende skolebarn.

Vi er også med nogle dage i sfo'en også.

I børnehaven – hos Lopperne - får vi også besøg af 0 klasses lærerne

Inddragelse af lokalsamfundet

Børnehuset Kølvrå gør brug af de forskellige muligheder, der er i vores lokalsamfund, og vi vil også gerne "give noget igen" ved vores aktive deltagelse med barnet i centrum.

Lige uden for "døren" har vi adgang til en skov, hvor der er alsidige muligheder for at bruge kroppen og sanserne. Vi har en sti der fører ned til et tudsehul/vandhul, og så har vi Banestien, der både kan tage os til Gedhus og til Karup – forbi kirken, åen, en baghave med kyllinger og et par køer og heste. Så der er rige muligheder for dialoger og oplevelser, som ikke på samme måde opstår i huset eller på legepladsen.

Vi samarbejder med dagplejen/børnepasserne i området, Naturskolen/KLC, biblioteket, flyvestationen, kirken, folkeskolen, uddannelsesinstitutioner, borgerforeningen i Kølvrå/friluftsbadet/Byforum, Sundhed og Liv – vi griber de muligheder, der byder sig løbende. F.eks. i 2020 hvor byen Kølvrå fylder 60 år og der er vi gennem borgerforeningen inviteret til karneval i uge 26. Så gør vi et pædagogisk tema ud af det sammen med børn og forældre, hvor vi giver vores bidrag med og bliver inviteret ind til at deltage aktivt.

De 6 læreplanstemaer

Det pædagogiske arbejde med det pædagogiske læringsmiljø og børnenes læring sker i et samspil mellem de 6 læreplanstemaer og det enkelte læreplanstema skal ikke ses og forstås isoleret – men ses i en sammenhæng mellem de øvrige læreplanstemaer gennem hele dagen i Børnehuset. Der er fastsat pædagogiske mål for hvert læreplanstema, som udtrykker sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø på den ene side og børns læring på den anden side. Vi har i Børnehuset Kølvrå valgt at underbygge vores pædagogiske praksis og forståelse gennem fortællinger, små citater fra børnene og billeder. (vi havde også ønsket at kunne sætte nogle små videoklip ind, da vi oplever, de fortæller rigtig meget – både om relationer og samspil samt børnenes læring. Men det må vente til jeg kan det 😊).

I det pædagogiske arbejde omkring de 6 læreplanstemaer, er børnehusets fælles faglige ståsted vores fælles pædagogiske grundlag, som afspejler sig i al pædagogisk praksis gennem hele dagen.

Alsidig personlig udvikling

De to pædagogiske læringsmål

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og pædagogisk personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering¹⁰.*

Det er vores opgave, som pædagogisk personale, kontinuerligt at udvide børnenes erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. I det læringsmiljø vi skaber i hverdagen, har vi fokus på at fremme børnenes engagement, livsduelighed, gå på mod og kompetencer til deltagelse. Det gør vi bl.a. ved at støtte børnene i at blive selvstændige individer, hvor de bliver mødt på deres initiativer af det pædagogiske personale ved, at få indflydelse konkret i praksis. Samtidig med understøtter vi gennem verbal og nonverbal guidning ved f.eks. at sætte ord på handlinger, intentioner og følelser, så børnene lærer at kunne tage hensyn og forstå andre. Det er igennem samspillet med andre, vi bliver os selv.

Børnene vil gerne vise den voksne et rum, de lavede i går sammen med en anden voksen. Der er sat lys op i loftet og en diskokugle i hjørnet. Den voksne sætter ord på overfor børnene - gør det betydningsfuldt og begejstres sammen med børnene. Den voksne spørger børnene, om de kunne tænke sig at få sat musik på – og det vil børnene rigtig gerne. Der kommer flere børn til, og børnene motiverer hinanden til at danse forskelligt, "Se vi kan også gøre sådan her". Så vrikker de, drejer rundt og tager hinanden i hånden. Der kommer flere børn til og er aktivt deltagende i dette fællesskab. Den voksne opmuntrer og sætter ord på børnenes initiativer overfor hinanden og roser børnenes input og ideer. Børnene danser, pjatter og griner.

Et barn kommer til den voksne og vil gerne være en del af legen i tårnet, men kan ikke selv kravle op ad stigen. Den voksne siger til barnet, at hun rigtig gerne vil hjælpe barnet med at øve sig på stigen og komme op i tårnet. Den voksne og barnet går sammen ned til tårnet, hvor den voksne guider barnet til hvordan, det kan tage fat med hænderne og sætte fødderne – samtidig med hun forsikrer barnet om, at hun er lige bagved, så barnet kan øve sig i et trygt og nærværende læringsmiljø, der giver mod på at afprøve og turde øve sig.

¹⁰ Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold”, Børne- og Socialministeriet 2018

Social udvikling

Pædagogiske læringsmål

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskelligheden ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse¹¹.*

Børnenes udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer foregår i Sociale fællesskaber, hvor børnene oplever at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og værdsætte forskellighed. Vi udvikler os som mennesker i samspil med andre mennesker, hvor vi spejler og sammenligner os med hinanden. Herigennem udvikler børnene bl.a. empati, som handler om at kunne mærke egne følelser, at kunne sætte sig ind i andres følelser og oplevelsesverden - og at kunne handle på måder, der også understøtter samspillet med andre. Børnenes leg er en vigtig adgang til denne læring sammen med det pædagogiske personales optagethed af børnenes perspektiver, som børnene udtrykker både verbalt og nonverbalt. Vores tætte forældresamarbejde med vidensdeling/dialog i hverdagen medvirker til, at både forældre og det pædagogiske personale har gode betingelser for gensidig forståelse af barnets perspektiv og det sociale liv i dagtilbuddet og i hjemmet.

Den voksne tager imod et barn om morgenen, som er meget træt og ked af det. Forældrene fortæller, at barnet ikke har sovet så godt i nat og er meget træt. Den voksne sætter sig ned og tager imod barnet, som sætter sig på den voksnes skød. Forældrene og den voksne aftaler, at det er fint med en formiddagssøvn eller middagssøvn senere, hvis barnet har brug for det. Barnet sidder lidt ved den voksne og putter. Efter lidt tid kommer der et andet barn hen og sætter sig ved siden af. Barnet spørger om barnet vil være med til at tegne. Det vil barnet gerne, og den voksne finder papir og farver frem.

Den voksne ser, at børnene leder efter insekter på legepladsen, hvor de går ind og ud af krattet. De har både fundet biller, larver osv. Der er et barn, som viser interesse for gerne at ville være med i legen, men barnet kommer ikke rigtigt med i dialogen med de andre børn. Den voksne reflekterer over, hvordan hun kan understøtte i at det bliver en aktiv deltager i legen. Hun finder en lille insektboks frem, som hun ved er populær hos børnene. Hun giver insektboksen til barnet, som hurtigt tiltrækker de andre børns opmærksomhed, og de andre børn inviterer barnet med ind i krattet, der derved bliver en aktiv deltager – både i handling og dialogen børnene imellem.

Et vuggestuebarn står ved lågen til vuggestuens garderobe og kigger op ad den lange gang til børnehaven. Der er et børnehavebarn, der er nede for at se, om der er andre børn, der leger på gangen eller i lopperummet. Dette er en situation, der ofte opstår med forskellige børn i løbet af dagen. Isabella ser Noam ved lågen og går ned til ham. Isabella giver Noam det legetøj, der ligger på den anden side af lågen, mens hun snakker med ham. Det er noget legemad, så hun spørger, om Noam er ved at lave mad. Noam smiler og siger "ja" og kaster legemaden over lågen igen. Isabella smiler og giver det tilbage samtidig med, at han får en krammer. Hun siger farvel og løber op ad gangen igen tilbage til børnehaven.

Vuggestuebørnene er skærmet i deres egen afdeling, men samtidig kan de følge med i, hvad der sker på gangen, hvor børnehavebørnene også færdes. Det at børnehavebørnene kan gå ned til de mindre vuggestuebørn og enten bare lige sige "hej" og give et kram ved lågen, eller spørge om de kan komme på besøg, skaber en masse glæde, omsorg, varme på tværs af alder. De små spejler sig i de store og synes de er helt fantastiske, og de større børn lærer at tage hensyn, vise omsorg og få glæden af at kunne hjælpe de mindre børn.

¹¹ Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold", Børne- og Socialministeriet 2018

Kommunikation og sprog

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaring med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov, ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber¹².*

Børnenes kommunikative kompetencer og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børnenes sprogtiltagelse er, at vores læringsmiljø understøtter børnenes kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Hvor vi er bevidste om, at vi er sproglige rollemodeller for børnene – både i forhold til hvordan vi selv italesætter, handlinger, intentioner, og følelser m.v., men også hvordan vi guider børnene til fællesskaber med andre børn verbalt og nonverbalt. Eksempelvis ved at sætte ord på børnenes handlinger og intentioner med hinanden.

Sproget, verbalt og nonverbalt, er adgangen til at forstå sin omverden og blive forstået af sin omverden. Senere i livet har børnenes sproglige kompetencer også betydning for deres evne til at udvikle læse- og matematiske færdigheder.

Vi understøtter børnene i at indgå i dialoger, hvor de lærer at skiftes til at være i en tale- og en lytteposition.

Legen er en helt central og vigtig øvebane for barnets nonverbale og verbale kommunikation, ordforråd og sætninger, hvilket har et særligt fokus i vores pædagogiske praksis Børnehuset.

De voksne benævner børnenes handlinger, følelser og initiativer samt alt i omverdenen. Vi har fokus på at inddrage sproget i alt hvad vi gør i hverdagen sammen med børnene og børnene i mellem. Vi guider børnene i at sætte ord på, hvad de gerne vil, hvis de mangler hjælp til noget eller der opstår konfliktsituationer o. lign. Vi anerkender børnenes forsøg og gør det stort og værdifuldt og hjælper dem på vej derfra. Vi giver dem plads til at forsøge sig og venter på det tidspunkt, hvor vi kan se, der er brug for guidningen, for at der sker en positiv læring.

Vi læser for børnene i løbet af dagen. Ofte er det i forbindelse med afslutningen af formiddagsmaden eller middagsmaden. Vi præsenterer børnene for forskellig litteratur, og ofte har de også selv ønsker til, hvad de gerne vil høre. Lige nu er børnene meget optaget af dyrebøger, da de er meget på legepladsen og finder insekter mv. Vi har også en tur til Haunstrup Zoo, hvor de vilde dyr er i fokus for børnenes interesse. Dette er en årligt tilbagevendende tur. Vi har lavet laminerede bøger som børnene også kigger i fra tidligere

¹² Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold”, Børne- og Socialministeriet 2018

Besøg. I Storebørnsgruppen er de blevet optaget af eventyr bl.a. "Hans og Grethe", hvor de er begyndt at lave kulisser og gøre klar til et teaterstykke, som de vil vise for resten af huset.

Middagsmaden spiser vi i basisgrupperne, og her lægger vi stor vægt på dialogen barn-voksne og barn-barn imellem. Vi snakker om det vi får at spise og så ser, vi hvad børnene byder ind med af input. Vi voksne har fokus på at guide dialogen, så alle børn bliver set og hørt i dette fællesskab, hvor børn er forskellige. Nogen har meget på hjerte og kan næsten ikke være i at skulle lytte og ikke fortælle – og andre børn lytter meget og er måske lidt stille. Her er det vores opgave at skabe et anerkendende læringsrum med balance, så vi både øver os i at fortæller og lytte til hinanden.

Sang og musik er et læringsrum, vi arbejder bevidst med at udvide og gøre til en naturlig del af hverdagen. Vi har haft 2 pædagoger i et guitarforløb, hvor der er kommet en lærer fra Musikskolen og lært fra sig. De 2 pædagoger har på skift grupperne i huset til sang og musik, hvor de bruger deres kompetencer og nye ideer, så både børn og personale bliver inddraget på den måde. F.eks. ser vi, at sjove rim og remser, hvor både sprog og bevægelse er i fokus, er noget der motiverer børnene. Det må gerne være lidt frækt, så husker vi dem bedst og griner, samtidig med at vi f.eks. synger"hvad rimer på sut – det gør prut".....

Vi har alsidige sprog materialer, der er tilgængelige i huset. Nogen af materialerne er for børnene, mens andre er for os voksne – så som bøger, kufferter, sprogposer, opslag og legetøj på væggene, der inspirerer til sprog og dialog.

Vi gør børnenes udtryk synlige i hverdagen, da vi også oplever, at det inspirerer børnene. F.eks. laver børnene en slags udstilling fra Haunstrup Zoo turen. Den havde børnenes opmærksomhed i næsten et ½ år, og gav anledninger til gode snakke.

Vi har også materialer i form af nogle rygsække med forskellige materialer, som forældrene kan låne med hjem og understøtte børnenes sprog mangfoldigt.

Krop og bevægelse

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelses-glæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse¹³.*

Børn er i verden gennem kroppen, og når vi støtter dem i at bruge, udfordre, eksperimenterer, mærke og passe på kroppen, gennem ro og bevægelse, lægges grundlaget for børnenes fysiske og psykiske trivsel. Vi inviterer børnene til at få mange forskellige kropslige erfaringer i de læringsmiljøer, vi skaber i børnenes hverdag, hvor der er fokus på bevægelsesglæde, kreativitet og børnenes leg.

¹³ Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold", Børne- og Socialministeriet 2018

I det pædagogiske læringsmiljø understøtter vi, at børnene erfarer verden med deres krop og gennem deres krop og sanser, hvor børnenes legende undersøgelser og kreative eksperimenter med bevægelse er i centrum.

Gennem et inkluderende læringsmiljø, hvor vi er bevidste om, hvordan vi er gode rollemodeller for børnene i et bredt sundhedsmæssigt perspektiv, arbejder vi bevidst med hele tiden at være nysgerrige på, hvordan vi kan udvikle vores læringsmiljøer. Formålet hermed er at disse, i endnu større grad, understøtter, at børnene ikke bliver hæmmet i bevægelse af vores indretning, vores pædagogiske tanker, struktur og organisering – både ude og inde. Kjeld Fredens siger, "Kroppen er hjernens tjener og omvendt"¹⁴. Kjeld Fredens kaster et kritisk blik på dagtilbud og hvordan rum, regler, og ikke mindst ens eget kropssprog, fremmer eller hæmmer børns bevægelse – "Vi kan ikke træne hjernen, hvis kroppen sidder stille"¹⁵.

Vi har fokus på, at børn ikke skal sidde stille i længere tid ad gangen, siger forskningen - højst 1½ time om dagen. Derfor skal der være plads til bevægelse og indtænkes bevægelse i næsten alt hvad vi gør i løbet af dagen. Så vi er positive rollemodeller og skaber læringsmiljøer, der giver børnene sunde vaner i forhold til at være aktive.

Vi har indrettet rummene, så der er god gulvplads, og hvor det er muligt, har vi klap-op borde og bænke til væggen, der er endvidere adgang til et klatre-/tumlrum. Så har vi forskellige legeredskaber inde så som bolde, balance og vippebræt osv.

Det læringsrum, der bedst opfylder alle de kriterier, vi kan ønske os for bevægelse, er vores uderum på legepladsen og nærområdet omkring os. Der er der et alsidigt læringsrum med både opstillede legeredskaber og legeredskaber som, er naturens egne.

Børnene leger i nettet og rutsjer ned – de leger fangeleg. Der er en, der forsøger sig med at kravle op ad rebstigen, som bevæger sig lidt under farten, så barnet må lige stoppe op og finde fodfæste. Et andet barn lader sig dumpe ned gennem nettet og et tredje forsøger at hive sig op ad rutsjestængerne. Alt imens de hepper, griner og falder ind i mellem.

Børnene kunne ikke komme på tur en dag. I stedet går de med den voksne ned i "skoven" på legepladsen. Børnene vil gerne lege gemmeleg og klatre i træer. Det gør de sammen med den voksne hele formiddagen, hvor de øver sig og afprøver. Den voksne guider, når et barn f.eks. ikke kan klatre ned fra træet og skaber dermed et trygt læringsmiljø, så barnet forsøger sig igen og igen.

To børn leger på bakken og henvender sig til den voksne. Den voksne kan se, at børnene leger og følger hinanden. Den voksne kommer med en ide til legen med baggrund i, at hun er bevidst om, at et af børnene er lidt taktilt udfordret – men hun kan se, børnene leger i en tryk ramme sammen. Den voksne siger, "Ja - og man kan også trille ned ad bakken". Det første barn er med på ideen lige med det samme og triller ned ad bakken. Det andet barn står lidt afventende og ser på, hvorefter hun også tager mod til sig og triller ned ad bakken. Pigerne griner sammen og gentager legen.

¹⁴ EVA TEMA #16 "Hjernen og kroppen" – Danmarks Evalueringsinstitut

¹⁵ EVA TEMA #16 "Hjernen og kroppen" – Danmarks Evalueringsinstitut

Natur, udeliv og science

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundenhed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder begyndende matematisk opmærksomhed¹⁶.*

Læringsmiljøet skal tage afsæt i mulig læring og inddrage børnene som aktive medskabere af egen læring ved at stille nysgerrige spørgsmål til børnenes forståelse af sammenhænge i naturen og deres omverden. Børnene opmuntres til at foretage egne undersøgelser, støttes og guides i at turde øve sig igen og igen for derved at opbygge en grundlæggende tillid til egne ideer og evner, selv om børnene møder modgang. Naturbegreber indgår som et element i læringsmiljøet og de samtaler om oplevelser, forståelser og erfaringer med naturen, som finder sted mellem børn og pædagogisk personale. Udeliv handler blandt andet om at give børnene legemuligheder og oplevelser i og med naturen, så de får mulighed for at lære sig selv og naturen at kende. Herved skaber vores læringsmiljø også rum for at børnene gør overvejelser omkring deres eget samspil med naturen og naturens ressourcer. Bæredygtighed handler også om at konstruere, genanvende og reparere ved hjælp af forskellige redskaber

I forhold til de fysiske rammer har vi i Kølvrå rig adgang til naturen. F.eks. har vi en kæmpe legeplads, som rummer naturen i mange former. Eksempelvis krat, store træer, plantekasser, jordhuller og der er et rigt krible krable liv. Lige uden for døren er skoven med stier, hvor vi kan gå ned med børnene. Der er også mange forskellige planter og dyr. Er vi heldige møder vi også lidt større dyr så som egern og hjorte - og vi kan finde både myretuer og musehuller.

Vi bruger uderummet hver dag, da naturen rummer mange alsidige muligheder, der ligger lige for i forhold til et børneperspektiv. Der er ingen øverste hylder. Alt er tilgængeligt, og børnene kan, på egne præmisser, bruge alle de elementer, der byder sig.

En gruppe børn går en tur i skoven med deres voksne. De har valgt at gå det samme sted hen i en periode for at følge, hvad der sker fra gang til gang omkring årstiderne. Vi undersøgte de forskellige mos- og lavplanter, og på vejen hjem fandt vi hindbærbuske, som vi spiste og spiste af. Skoven ligger ud til en mark med kartofler, så den proces har børnene også fulgt -hvordan det gik fra en lille plante til der kom kartofler under jorden. Det var ikke kartofler vi kunne spise. Kartoflerne var beregnet til

¹⁶ Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold”, Børne- og Socialministeriet 2018

kartoffelmelsfabrikken, der også ligger i byen - og den kender børnene. Så fik vi en dialog om, hvordan kartoflerne kommer fra marken og bliver til kartoffelmel.

Vi bruger også KLC's tilbud i forhold til at få oplevelser i naturen. Storbørnsgruppen har lige været til "Kan man faktisk bygge en sø?", hvor de fik forskellige materialer til rådighed. Derfra skulle de se, om de kunne skabe en sø ud fra et børneperspektiv. Børnene afprøvede og afprøvede forskellige strategier og til sidst lykkedes det dem at bygge en sø. Der skulle virkelig samarbejdes, reflekteres og eksperimenteres fra et børneperspektiv. Til sidst kunne man se, hvor stolte og begejstrede børnene blev over selv at have skabt noget sammen med minimal voksenguidning.

Når vi går tur i nærområdet/naturen, har vi ofte poser med til at samle affald i, og børnene har en gummihandske i lommen. Børnene efterspørger det selv som en naturlig del af at gå i skoven. Hvert år tilmelder vi os også til Revas' affaldsprojekt, hvor vi samler skrald. Vi snakker med børnene om, hvad skraldet gør ved naturen og dyrene, og hvordan vi passer på vores "jord" og naturen. Især det med at dyrene kan komme til skade, kan vi se skaber en forståelse hos selv de yngre børn. På en forældredag, med fokus på "fra jord til bord", lavede vi en kompost – hvor vi har sat plexiglas i, så børnene kan følge med i, hvor lang tid det tager for et æble, en plastikflaske og en dåse af formulde. Det giver også et godt visuelt læringsrum for børnene, og det motiverer til løbende dialog.

Børn og voksne bruger naturen og/eller legepladsen hver dag som et alsidigt læringsrum – der er både dyr, planter, krible krable, vand, blæst, sol osv.

Kultur, æstetik og fællesskab

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi,*

kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier¹⁷.

Det pædagogiske personale skaber et læringsmiljø, der formidler glæde ved æstetiske oplevelser og skabende praksis. Læringsmiljøet skal understøtte børn i at eksperimentere med, øve sig i og afprøve sig selv inden for en bred vifte af kunstarter og udtryk.

Æstetiske oplevelser giver børnene mulighed for at dele, spejle i og fortolke egen og andres livserfaringer, tanker og drømme. Nysgerrighed, sansning, leg og fantasi indgår i æstetiske læreprocesser og ansporer til nye perspektiver og anskuelser, der kan forankres som ny viden og læring.

Alle børn skal have mulighed for at udfolde deres fulde potentiale uafhængig af social baggrund, køn, alder mv. Læringsmiljøet skal bidrage til at udvikle børns forståelse af egne værdier og respekt for andres – forældrenes viden og kompetencer er vigtige inden for forskellige højtider. Her har vi i børnehuset, sammen med forældrene, valgt at børnenes fødselsdage altid er en vigtig højtid at fejre.

Vi planlægger barnets fødselsdag i et tæt samarbejde med forældrene og lytter primært til deres ønsker. Dog er rammen for den medbragte mad underlagt Viborg Kommunes/børnehusets kostpolitik. Ofte er forældre og søskende, der i forvejen er i huset, også med til at fejre barnets fødselsdag. Forældrene tager boller, frugt eller andet med, som vi kan spise til fælles formiddagsmad - og så vælger barnet en fødselsdagsang og får en gave. På denne måde fejrer vi barnet, gerne sammen med familien, og gør fødselsdagen til noget særligt.

Sammen med forældrerådet har vi besluttet, at vi prioriterer at tage hjem til barnets fødselsdag, hvis børn og forældre ønsker dette. Så gør vi en tur ud af det for børnene og får mange oplevelser, der styrker fællesskabet i gruppen. Fødselsdagene bliver afholdt meget forskelligt, alt efter familiens ønsker og traditioner, hvilket også giver børnene et indblik i den mangfoldighed, der findes på tværs af kulturer. De forskellige fysiskrammer understøtter også, at mangfoldigheden er stor, og børnene kommer til at kende hinanden på en anden måde. Der er fælles oplevelser at tale om senere.

Vi skal til fødselsdag i loppegruppen, og bussen kommer og henter os allesammen. Vi skal hjem og besøge et barn, som bor på landet. Der er allerede en dialog blandt børnene, som godt ved, at barnet bor på landet. Efter 2 minutter i bussen spørger et barn forventningsfuldt, "Er vi på landet nu?". Den voksne svarer, "Vi skal lige køre lidt længere, før vi er på landet". Vi kører lidt endnu, og der kommer en smal grusvej med store vandpytter. Så siger den voksne, "Så - nu er vi ved at være på landet". Flere af børnene siger, "Det kan vi godt se med alle de søer". Den voksne siger, "Okay I kender altså nogen, der bor på landet, hvor der er søer?" Et barn siger, "Ja, men jeg kan også se vi er på landet, fordi der er heste og mange marker", Et andet barn siger, "Ja, dem har vi ikke så mange af inde i byen". Et barn tilføjer i dialogen, "I Karup er det kun ved hallen, der er marker. Vi kigger på dem, når vi er til gymnastik - ikke også?". To andre børn, der sidder i nærheden nikker og siger, "Ja, det er rigtigt".

¹⁷ Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold”, Børne- og Socialministeriet 2018

I Børnehaven kommer alle børn med i teater. Hele oplevelsen starter med, at vi i dagene op til forestillingen snakker med børnene om, at vi skal i teatret, så vi kan glæde os og se frem til turen. Om formiddagen, når børnene skal i overtøjet og gøre klar til bussen, er forventningen og glæden stor. Både det at komme i teatret og på tur med bussen skaber en helt særlige atmosfære. I teatret kommer børnene ud og oplever en anden sammenhæng end den, de til hverdag er en del af. De får erfaringer med en anden kulturel udtryksform, som de kan relatere til og blive nysgerrige på.

Hvert år til jul inviteres vi på flyvestationen, som ligger tæt på børnehuset Kølvrå. Vi kigger og lytter til flyverne og helikopterne hver dag, så det er superspændende at komme på besøg. Vi julehygger, og julemanden kommer altid på besøg i sin brandbil.

Hvert år har vi tradition for at skabe et læringsmiljø gennem temaet *vilde dyr* – hvor vi har prioriteret en tur i Zoo højt. Børnene lærer om dyrene, hvor de bor, hvad de spiser, deres små særegenheder osv. Så tager vi på turen med selve oplevelsen af at "møde" dyrene og deres omgivelser. Sidste år var børnene særligt optaget af tapirerne og deres badekar, som de også bruger som toilet. Og da vi kom forbi indhegningen, var en dyrepasser ved at tappe vandet af bassinet og skovle deres afføring op med en frontlæsser. Dette fangede virkelig børnenes opmærksomhed og gav en god dialog børnene imellem og med de voksne. Efter turen laver børnene et "udtryk" på den ene eller anden kreative måde. Her er det mariehønsene, der valgte at bygge deres egen zoo. De passer rigtig godt på den og den giver anledning til så mange dialoger. Den blev lavet i september og i april står den der stadig Pedellerne har lavet en helt særlig hylde bare til dette formål.

Æstetiske læreprocesser er også noget, vi tænker ind i de forskellige læringsmiljøer, vi skaber for børnene. Her får børnene viden om et emne. Det kan ske ved, at vi snakker med børnene om fastelavn og forbereder den sammen. Vi får viden om selve fastelavn, vi maler tønden og pynter op. Derefter holder vi fastelavnsfesten, hvor vi klæder os ud, synger sangene, vi har øvet, og bagefter snakker vi om fastelavn ud fra de billeder, vi har taget sammen med børnene – af forberedelserne, selve festen osv.

Evalueringskultur

Evalueringskulturen skal udvikle og kvalificere vores pædagogiske læringsmiljø. Det skal være en løbende refleksiv forholden sig til, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen af læreplanen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i Børnehuset Kølvrå og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Vi skal også sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Denne dokumentation skal indgå i evalueringen.

Vi bruger den pædagogiske læreplan til både at fastholde og videreudvikle på vores læringsmiljøer i sammenhæng med vores fælles pædagogiske grundlag.

Vi ser på hvordan Læreplanens målsætninger omkring det fælles pædagogiske grundlag - og de 6 læreplanstemaer - kobler sig i vores pædagogiske praksis.

I vores didaktiske overvejelser i planlægningsprocessen, gør vi os også overvejelser om, hvad vi vil evaluere på og hvordan vi vil evaluere – og hvilke dokumentationsmetoder vi vil gøre brug af.

De evaluerings- og dokumentationsredskaber vi oftest bruger er videooptagelser, billeder, praksisfortællinger, didaktiske modeller og SMTTE-modellen. Fælles herfor er, at der er et fokus på egen læring og skabelse af forældredeltagelsesbaner.

I forhold til at vi, i denne styrkede pædagogiske læreplan, sætter et fælles fokus på at *gøre børneperspektivet større og skabe flere deltagelsesmuligheder* for børnene i vores læringsmiljøer gennem hele dagen, vil vi afprøve forskellige metoder i evalueringen og dokumentationen, som også øger dette perspektiv. Vi vil bl.a. lade os inspirere af materialer på eva.dk og emu.dk

Dette gælder både de i den børneinitierede leg, hvor vi værner om børnenes initiativ, fantasi og virkelyst, og børnenes deltagelsesmuligheder, samt i planlagte aktiviteter, spontant opståede situationer, rutinesituationer og vokseninitierede lege.

Legen, og den legende nysgerrige tilgang, forsøger vi, gennem en refleksiv forholden sig til læringsmiljøerne, at gøre til udgangspunkt for alle de processer, børnene indgår i.

Vi er bevidste om at dette er vores kerneopgave og vores faglige ansvar. Læreplanen er vores fælles faglige ståsted og metode/redskab til at skabe fælles pædagogisk retning i Børnehuset Kølvrå.